

ÍTÉLET A BENCSIK-ÜGYBEN

Pest Megyei Bíróság
mint másodfokú bíróság
1.Bf.442/2004/11. szám

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN

A Pest Megyei Bíróság mint másodfokú bíróság a Budapesten 2004. év július hó 2. napján megtartott nyilvános ülésen meghozta a következő

ÍTÉLETET

A rágalmazás vétsége miatt Bencsik András és társa ellen indított büntetőügyben a Pesti Központi Kerületi Bíróság 2004. január hó 21. napján kihirdetett 26.B.VI.24712/2001/17. sz. ítéletét Bencsik András I. r. vádlottra vonatkozóan, büntetést kiszabó részében, részben megváltoztatja:

Bencsik András I. r. vádlottal szemben kiszabott szabadságvesztés-büntetés végrehajtását 2 (kettő) évi próbaidőre felfüggeszti.

Az elsőfokú bíróság ítéletének egyéb rendelkezéseit, így Bertók László II. r. vádlottra vonatkozóan is helybenhagyja azzal, hogy az ítélet fejrészében felsorolt nyilvános tárgyalási napok közül a 2003. évi december 13. napján megjelölt tárgyalás dátuma helyesen: 2003. évi december hó 17. napja.

INDOKLÁS

Az elsőfokú bíróság társtettesként a nyilvánosság előtt, jelentős érdeksérelmet okozva elkövetett rágalmazás vétsége miatt Bencsik András I. r. vádlottat 10 hónapi fogházbüntetésre, míg Bertók László II. r. vádlottat 8 hónapi – 2 évi próbaidőre felfüggesztett – fogházbüntetésre ítélte.

Az elsőfokú bíróság ítélete ellen Bencsik András I. r. vádlott és védője, valamint Bertók László II. r. vádlott jelentettek be fellebbezést felmentés végett.

Mécs Imre magánvádló az ítéletet tudomásul vette.

A Fővárosi Ítéltábla a 2004. évi március hó 30. napján kelt 3.Bkk.438/2004/5. számú végzésével, Bencsik András védője által a Fővárosi Bíróság mint másodfokú bíróság kizárása iránti kérelemnek helyt

adva, a másodfokú eljárás lefolytatására a Pest Megyei Bíróságot jelölte ki.

A fellebbezések folytán megtartott nyilvános ülésen Bencsik András I. r. vádlott védője mint vezető védő a felmentésért bejelentett fellebbezést fenntartotta. Fellebbezése részletesen előterjesztett szóbeli indoklását követően, azt írásban is becsatolta.

Eszerint: az elsőfokú bíróság ítélete megalapozatlan, mert a tényállás részben hiányos, részben pedig ellentétes az iratok tartalmával.

Bencsik András a *Bűnök és büntetések* címmel írt cikkében valóban azt írta, hogy a magánvádló „még nem azt kapta a füttyel, amit megérdemelt, csak annak töredékét”. Ez egyértelműen egy véleményalkotás, amelyhez, mint minden embernek, alkotmányos joga van, és mint azt az ítélet helyesen idézi a 36/1994. sz. alkotmánybírósági határozatból: „...a közszereplő politikus becsületének csorbítására – e minőségére tekintettel tett – értékítéletet kifejező véleménynyilvánítás és valós tényállás alkotmányosan nem büntethető.” Bencsik András az Alkotmányban biztosított szólásszabadságát gyakorolta, mikor ilyen véleményt formált, ezért helytelenül állítja az elsőfokú ítélet, hogy ezen állítás véleménynyilvánításnak nem nevezhető. Ugyanakkor az Alkotmánybíróság már több ízben leszögezte, hogy közszereplőnek jóval többet kell eltűrnie, mint más állampolgárnak, és hogy a szabad véleménynyilvánításhoz való jog által védett, alkotmányosan nem büntethető véleménynyilvánítás köre tágabb a közhatalmat gyakorló személyek esetén, mint másoknál. Ezért Bencsik András ezen véleményével nem követte el a rágalmazás bűncselekményét.

A Bertók László által írt cikkel kapcsolatosan az ítélet szerint Bencsik András megnézte a kéziratot, és közösen elhatározták, hogy megjelentetik a cikket. Az ítélet indoklása úgy hangzik, hogy II. r. vádlott I. r. vádlottal egyezően állította, hogy a megjelenés előtt Bencsik András is látta a cikket. Ez a megállapítás azonban ellentétes Bencsik Andrásnak a tárgyaláson tett vallomásával, ő nem mondta, hogy olvasta a cikket a megjelenés előtt, csak a jegyzőkönyvet látta. Érthetetlen ezért, hogy miért állítja az ítélet ezzel ellentétesen a tényeket, és ha ezt kimondta ítéletében, miért nem indokolta meg.

A valóságbizonyítás elrendelése „a tanúvallomás magáért beszélt”, „Mécs mindenkit feladott”, „a szóban forgó ügyben érintett Nagy Józsefet, Bárány Jánost, Ivicz Györgyöt, Szabó Józsefet – nem kis részben – e vallomásnak köszönhetően felakasztották”

[kitételekkel] volt kapcsolatos. Az elsőfokú bíróság szerint ez elsősorban a „mindenkit feladott”, valamint a „nem kis részben” valóságának meglétére vonatkozott, valamint a kettő közötti ok-okozati összefüggésre.

Ezen túlmenően a „társaira vallott” valóságát is bizonyítani kell.

Az elsőfokú ítélet szerint a valóság bizonyítása nem vezetett eredményre, de e következtetést azért vonhatta le a bíróság, mert a rendelkezésre álló iratokat nem megfelelő alapossgal vizsgálta át, és így az ítélet ezen része is megalapozatlan, hiányos, illetve iratellenes.

A „társaira vallott” valóságát különösebben nem kell bizonyítani, azt a magánvádló elismerte, de azzal indokolta, hogy „ekkor már mindenkit kihallgattak, a társaim sok mindent elmondtak, sok bizonyíték állt rendelkezésre”. Hozzátette: „két napig tagadtam, utána bemutatják nekem a többi anyagot és akkor tettem meg ezt a vallomást, amely teljes mértékben koherens a többiek vallomásával.” Az más kérdés, hogy Mécs Imre azt állítja, hogy ezzel csak segítette a védelmüket, az azonban nem vitás, hogy köznap értelemben a társaira vallott.

Az a jogi képviselői állítás, hogy Mécs Imre nem vallott társaira, csupán az elhangzottak tekintetében elismerő nyilatkozatot tett, ez az iratok alapján teljes mértékben megalapozatlan.

Ugyanakkor a jogi képviselő azt szögezi le a feljelentésében, hogy aki részletes, feltáró vallomást tesz, annak az ítélet meghozatalánál enyhítő körülményként veszik ezt figyelembe. Aki egy kicsit is ismeri az 50-es években kialakult „bírói gyakorlatot”, az nagyon jól tudja, hogy ezek az ítéletek jogszabályokat szinte egyáltalán nem vettek figyelembe, hanem politikai koncepciózus döntéseket hoztak, jogállam híján.

Az elsőfokú bíróság figyelmen kívül hagyta a Fővárosi Bíróság 8016/1958-as I. fokú ítéletét, valamint a Legfelsőbb Bíróság 63/1958-as II. fokú ítéletét. Ezekből egyértelműen kitűnik, hogy nem felel meg a valóságnak azon magánvádlói előadás, mely szerint a vádlott társai mindent beismertek és ezért nem volt jelentősége az általa utolsóként megtett vallomásnak. Ennek cáfolatára az alábbi részleteket idézte az elsőfokú ítéletből: „Vallomás-visszavonások csupán taktikai manőverek, amelyek a bűnösség fokának csökkentésére irányulnak. Ilyen körülmények között a népbírósági tanács a tényállás megállapításánál figyelembe vette a vádlottak nyomozati vallomását.” Nagy József I. r. vádlottal kapcsolatban az I. fokú ítélet megállapította, hogy úgy állította be a dolgot, mintha lényegében semmiben sem vett volna részt, és november 4-én pedig az első puskalövésre eltávozott. Az ítélet indoklása leszögezi, hogy Nagy József

vallomása alapján a „felelősség alól való kibúvás minden ismérve védekezésében megállapítható”.

„Továbbá: mindezek a körülmények világosan mutatják, hogy sem Nagy Józsefnek, sem a többi vádlottnak nem hihető el az a védekezése, amely szerint az általuk létrehozott szervezkedés semmiféle ellenforradalmi erőt nem képvisel.” Nagy Józseffel kapcsolatban leszögezi végül az ítélet indoklása, hogy mindezeknél fogva Nagy József egész védekezését figyelmen kívül hagyta, és a tényállást a vallomások egybevetéséből és a tárgyaláson felmerült bizonyítékokból leszűrve állapította meg.

Az ítélet indoklási részeiből álláspontja szerint egyértelműen kitűnik, hogy Nagy József igenis tagadásban volt, és a bűnösségének megállapításában közrejátszott az előbbi mondatban írt „vallomások egybevetése”, tehát magánvádló vallomása is. Ezen túlmenően a másodfokú bíróság a tényállást ki is egészítette többek között azzal, hogy a tényállás részének tekinti Mécs Imre vallomásából Nagy József tagadásával szemben azt, hogy „Nagy Józsefnek az volt a véleménye, hogy nem szabad megijedni, a szervezkedést folytatni kell”. Az ítélet ilyen megállapításait figyelembe véve a valóság bizonyítása eredményre vezetett volna, amelynek eredményeként Bencsik Andrást fel kellett volna menteni a vád alól.

Végezetül az Alkotmánybíróság határozatából kiemelte: a véleménynyilvánítás szabadságának lehetséges korlátait szűken kell értelmezni. A közszereplést vállaló személyeknek vállalni kell azt is, hogy mind a sajtó, mind pedig a szélesebb közvélemény figyelemmel kíséri minden szavukat és cselekedetüket, így nagyobb türelmet kell tanúsítaniuk a kritikai megnyilvánulásokkal szemben. A véleménynyilvánítás szabadsága a demokratikus társadalom egyik alapköve, a fejlődésnek egyik feltétele. E szabadság az olyan gondolatokat, információkat, elveket és nézeteket is megilleti, amelyek sértőek, meghökkentőek vagy aggodalmat keltenek. Mindezekre tekintettel a védencc felmentését kérte.

Bertók László II. r. vádlott védője a felmentésre irányuló fellebbezést változatlanul fenntartotta, azzal a kiegészítéssel, hogy amennyiben a másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság dogmatikai álláspontját osztaná, úgy a cselekmény minősítésénél a jelentős érdeksérelmet mellőzze és védenccével szemben intézkedést, próbára bocsátást alkalmazzon.

Kérte továbbá mellőzni az ítéletből mindkét terhelt házastársának leánykori nevét.

A fellebbezése indoklásában a megalapozatlanságot illetően az I. r. vádlott védőjének előadásához csatlakozott. Bizonyos megalapozatlanságot eredményező hibákat észlelt, amelyek az 1956 utáni vallomások miatt vannak, ezek azonban álláspontja szerint a

másodfokú eljárás során kiküszöbölhetőek. Az elsőfokú ítélet azonban nem foglalkozik részletesen a cselekvőség terén az I. és II. r. vádlott egymáshoz való viszonyával.

Az ítélet 6. oldalának 2. bekezdésében az állítások (mindenkit feladott stb.) emberi magatartások, cselekedetek, egyéb esemény leírásai, így jogi értelemben tényállítások. Ez a megállapítás végigszövi az ítéletet, ez az alapmegállapítás.

Az ítélet 4. oldalán „a már letartóztatott és beismerő vallomást tett személyek feladása az általuk már elismert cselekmények vonatkozásában” a „fogalmilag kizárt” és „nem sikerült bizonyítaniuk a vádlottaknak a magánvádló vallomása és a négy kivégzett személy halálra ítéltése közötti ok-okozati összefüggést” sem [sic!] e megállapítással kapcsolatos álláspontját az I. r. vádlott védője álláspontjával egyezően adta elő.

Amennyiben a másodfokú bíróság az ítéletet nem korrigálja és az irányadó lenne, abban az esetben is bűncselekmény hiánya miatt kérte a védenccé felmentését.

Az elsőfokú bíróság egyáltalán nem foglalkozott azzal a ténnyel, hogy a hivatkozott dokumentumhoz bárki hozzáférhetett. Aki elolvasta a cikket, az utánanézhetett az eredeti anyagban is. Ehhez képest a védenccé írása csak egy kommentár és tényállítás, a jelen esetben ugyanis minden olvasó meggyőződhetett arról, hogy az olvasott kijelentések valóságosak vagy sem. Miután nem tényállítás, csak kommentár a védenccé által írt cikk, ezért nem bűncselekmény, a felmentését kérte.

Nem fogadható el az ítéletnek azon megállapítása sem, hogy azon személyek feladása, akiket korábban letartóztattak és beismerésben voltak, fogalmilag kizárt lenne. Nem lehet közömbös a társak által tett terhelő vallomás. Ezzel az elmélettel „a terhelt beismerő vallomása a bizonyítékok királynője” elvhez jutnánk, amely alkalmazása a gyakorlatban igen veszélyes.

A magánvádló vallomása és a halálra ítéltés közötti ok-okozati összefüggés vizsgálata a bírói mérlegelés körébe tartozik. Mécs Imre vallomásának tényleges szerepét csak a korabeli ítéletet hozott bíró tudná megmondani, ezért a jelen ügyben az ok-okozati összefüggés álláspontja szerint közömbös.

Amennyiben a másodfokú bíróság az elsőfokú bírósághoz hasonló dogmatikai álláspontot foglal el, akkor a jelentős érdeksérelem mint minősítő körülmény mellőzését kérte. Az egész történet egy kegyeleti eseményből indult ki, amikor is Mécs Imrét kifütyülték. Ez a cikktől függetlenül is bekövetkezett, időbeli összefüggés nincs a két dolog között. Az internetes leveleknek nincs bizonyító ereje, lévén, hogy a feladó személyek és címük nem tisztázható, így ezek-

nek a ténye a magánvádlónál bekövetkezett jelentős érdeksérelemnek nem lehet alapja.

A Szilveszter Tibor könyvével kapcsolatosan sem következhetett be jelentős érdeksérelem, mivel mint író, saját, önálló álláspontját írta le. Összegezve: elsődlegesen bűncselekmény hiányában felmentést, másodlagosan a kifejtettek, illetve a bírói gyakorlat alapján is, próbára bocsátás intézkedés alkalmazását indítványozta.

A magánvádló jogi képviselője álláspontja szerint az elsőfokú bíróság helyesen állapította meg a tényeket és a megállapított tényekből további tényekre helyesen következtetett. A korabeli ítéletek maguk rögzítik Mécs Imrének a magatartását, a helytállását azokban a nehéz időkben. Ezt tükrözik az olyan megállapítások, mint „Mécs Imre magatartása világosan mutatta, hogy nevezett nyomban segítségére siet az ellenforradalmi szervezkedés tagjainak..., egész beállítottasága, sőt a tárgyaláson tanúsított magatartása is világosan mutatta megrögzött ellenforradalmi beállítottaságát..., minden eszközt felhasznál arra, hogy jelenleg is az ellenforradalom résztvevőit segítse”. „Társadalomra veszélyessége legkiemelkedőbb voltával”, „konok kitartásával” csak a halálbüntetés állt arányban. Ezek az idézetek magukért beszéltek. Vajon így értékel egy bírói hatalom egy olyan embert, aki a társait feladta? Mécs Imre 9 hónapig volt siralomházban, majd 6 évig volt börtönben. Aztán amíg mások a munkásórlepet szerkesztették, addig Mécs Imre társainál, illetve azok családjainál róttá le kegyeletét, és mindezt állandó állambiztonsági felügyelet mellett. Ezt az embert nevezték árulónak.

Az annyit hivatkozott személyi szabadság csak addig terjed, amíg mások szabadságát nem sérti. Valótlan tényállítás történt, amely tényállítás valóságtartalmát a fentiekben elmondottak szerint is a korabeli ítéletek megcáfolták. Ezek az ítéletek olyan súlyúak, amelyeket nem lehet megváltoztatni, ezek a történelmi tények ma már megmásíthatatlanok. Ezek figyelembevételével kérte az ítélet helyben hagyását.

Mécs Imre magánvádló előadta, hogy sajnálatos, hogy már olyan emberek becsületéről is szó van, akiket kivégeztek, ahogy pl. Nagy Józsefet is. Meg kell érteni, hogy az '56 utáni pereket csak megfelelő forráskritikával lehet kezelni. Tény, hogy ezek is koncepciós perek voltak, azonban amint '56 előtt a tényállást is úgy találták ki, addig az '56 utáni pereknél inkább „mazsoláztatás” folyt.

Ezek a munkásfiatalok büszkék voltak arra, amit tettek. Egyáltalán nem érezték magukat bűnösnek, hiszen úgy érezték, hogy a magyar népért tesznek mindent. Ebből kifolyólag nem védekeztek, hanem inkább büszkén mondták el az eseményeket, történeteket. Pl. Nagy József a lehető legnagyobb rész-

letességgel beszélt a dolgokról. Persze mindezt nem érthetik meg azok az emberek, akik csak egy apró részt ragadnak ki az eseményekből. Az I. r. vádlott védőjének perbeszédére reagálva elmondta, hogy az akkori másodfokú eljárás során az ún. 10. pontra alapozták a védekezésüket, amely szerint nem büntethető az, aki az államellenes cselekményt – mielőtt a hatóság tudomására jutott volna – önként befejezte. Ezt próbálta cáfolni a másodfokú bírósági ítélet. Major Ákos volt az ő és Nagy József védője is, és az ő tanácsára vonták vissza erre a szakaszra tekintettel a vallomásaikat. Egyébként Nagy Józseffel mindvégig nagyon jó barátságban volt. Életben maradása okát a mai napig is csak valószínűsíteni tudja, édesapja testvére jó barátságban volt Kodály Zoltánnal, Kodály léphetett fel érdekében, aki nyíltan is szembehelyezkedett ezekkel a koncepciók perekkkel, amikor azt írta, legyen már vége a „justis mordoknak”.

Bencsik András I. r. vádlott arra hivatkozott, hogy az ítélet indoklása nem vette figyelembe a vezércikk tárgyát és témáját. Kiemelt egy jelzős szerkezetet belőle: [a] „társaira valló”-t, és önkényesen olyan tartalommal töltötte meg, amellyel az nem rendelkezik.

A jelentős érdeksérelem sem került bizonyításra, hiszen a kifütyülés a cikk előtt történt, nem lehetett annak okozója. Ezen túlmenően a cikk megjelenése után nevezték ki Mécs Imrét egy parlamenti bizottság vezetőjének. Ha olyan jelentős érdeksérelem érte volna, biztosan nem nevezték volna ki egy feddhetetlenséget vizsgáló bizottság élére.

Ilyen indokokkal a felmentését kérte.

Bertók László II. r. vádlott előadta: mint újságíró, közölte a cikket, és azt célja szerint kommentárral látta el. A magánvádló ügyvédje azt állítja, hogy ők árulónak nevezték Mécs Imrét. Ez a kifejezés azonban egy cikkben sem szerepel. Az elsőfokú eljárás során a bíró is tett fel ilyen jellegű kérdést és alakította úgy a helyzetet, hogy ezt a szót használja, ez azonban akkor sem sikerült. Álláspontja szerint a cikk szövegének értelmezésénél lenne célszerű maradni és nem hangulatváltozások után menni.

Kérdésre előadta, hogy jelenleg még nincs munkája, munkanélküli állományban van.

A bejelentett fellebbezések felmentésre irányulóan nem, csak Bencsik András I. r. vádlott tekintetében részben, a büntetékiszabásra vonatkoztatva alaposak.

Az első fokon eljáró bíróság a bizonyítási eljárást – beleértve a valóságbizonyítási eljárást is – a szükséges körben lefolytatta, a tényállást kellően felderítette. A bizonyítékok értékelése alapján hiánytalan tényállást állapított meg, amely tényállás mindenben

iratszerű, nem ellentétes az iratok tartalmával, a ténybeli következtetések is helyesek, az indoklási kötelezettségének is lényeges részeiben kimerítően eleget tett.

A másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság által megállapított tényállást a Be. 352 § (1) bekezdése a.) pontja szerint eljárva csak annyiban helyesbíti Bertók László II. r. vádlott védője indítványával is egyetértve, hogy mindkét vádlott személyi körülményei közül mellőzi a házastársuk nevének feltüntetését mint szükségtelenül rögzített adatokat.

Ezzel a változtatással a tényállás nem szenved a Be. 351. § (2) bekezdés a., b., c., d. pontjaiban megjelölt hibákban, hiányosságokban.

A Be. 351. § (1) bekezdése értelmében a másodfokú bíróság a határozatát az elsőfokú bíróság által megállapított tényállásra alapítja, kivéve, ha az elsőfokú bíróság ítélete megalapozatlan, illetőleg a fellebbezésben új tényt állítottak vagy új bizonyítékra hivatkoztak [Be. 323. § (3) bekezdés] és ennek alapján a másodfokú bíróság bizonyítási eljárást folytatott le.

A nyilvános ülésen a védők részéről a megalapozatlansággal, illetve részbeni megalapozatlansággal kapcsolatos felvetések nem voltak elfogadhatók

Az elsőfokú bíróság ítéletében valamennyi bizonyíték értékelésre került, egy vonatkozásban volt csak az indoklás részben hiányos, pontatlan: Bencsik András I. r. vádlott védőjének felvetését illetően, azal összefüggésben, hogy Bencsik András a kommentárt megjelenése előtt látta-e, olvasta-e.

Ezzel kapcsolatosan az iratokból az állapítható meg, hogy Bertók László II. r. vádlott a 10. sorszámú tárgyalási jegyzőkönyv 5. oldalán rögzítettek szerint úgy nyilatkozott, hogy a cikk megjelenése előtt a főszerkesztő látta azt kézirat formájában, és közösen határozták el, hogy így megjelentetik a jegyzőkönyvvel együtt.

Bencsik András I. r. vádlott is úgy nyilatkozott, hogy amikor megállapították, hogy a jegyzőkönyv valós, akkor ő eldöntötte, hogy ezt megjelentetik és a II. r. vádlott ír hozzá egy bevezetőt, amely kommentárral látja el a jegyzőkönyvet.

Ezen tárgyalási adatok alapján az elsőfokú bíróság megalapozottan juthatott arra a következtetésre és állapíthatta meg, hogy a kommentár tartalmáról az I. r. vádlott is tudomással bírt, annál is inkább, mert az elsőfokú tárgyalási jegyzőkönyv tanúsága szerint Bertók László ilyen irányú nyilatkozata után Bencsik András nyilatkozatot egyáltalán nem tett, így eltérő tartalmú nyilatkozatot sem.

De a kommentárban foglaltak tudomását, azzal való azonosulást tükrözi az ugyanazon lapszámban, ugyanolyan irányultsággal az 5. oldalon a főszer-

kesztő által írt és a feljelentés tárgyát is képező másik cikk.

Miután tehát az elsőfokú bíróság ítélete eljárási hibáktól mentes, ezért az a másodfokú eljárásban is kötelezően irányadó volt.

Az irányadó tényállás alapján az elsőfokú bíróság törvényesen állapította meg a vádlottak bűnösségét. Az indoklási kötelezettségének – az előzőekben már írtak szerint is, az ügy lényegét illetően – megfelelően eleget tett. Ennek során a vád tárgyává tett cselekménnyel összefüggő személyek kihallgatásáról készült jegyzőkönyvek felvételének időpontjából, e jegyzőkönyvek tartalmából vonta le azt a – főként tényeken nyugvó – következtetését, hogy a vádlottak azon állítása, miszerint „Mécs mindenkit feladott”, nem felel meg a valóságnak, és hogy a már Mécs Imre vallomásánál korábban az, 1957. június 25-ét megelőzően – tehát jóval előtte letartóztatott és beismerő, rendkívül részletes, feltáró vallomást tevő személyek „feladása” már csak ezen oknál fogva is – fogalmilag kizárt.

Az elsőfokú bíróság az általa ugyancsak beszerzett a Népbírói Tanácsok első- és másodfokú ítéletei tartalmának pontos, mindenben iratszerű vizsgálata alapján jutott arra a következtetésre is, hogy a magánvádló vallomása és a négy kivégzett személy halálra ítéltése közötti okozati összefüggés nem állapítható meg, mert ilyenre utaló tény, körülmény egyáltalán nem tartalmaz egyik határozat sem. Ellenkezőleg: „Mécs Imre megrögzött ellenforradalmi beállítottsága, az ellenforradalom résztvevőinek jelenleg is minden eszközzel való segítése, a társadalomra veszélyességének legkiemelkedőbb volta, konok kitartása” került kiemelésre, amellyel az elsőfokú ítélet csak a halálbüntetést látta arányban állónak. A másodfokú határozat ezen csak két cselekmény vonatkozásában az elkövetői minőséget változtatta bűnsegedre, míg két cselekményben a bűnösség megállapítását mellőzte, és a másodfokú eljárásban tanúsított megbánó magatartása folytán látta a reményt a társadalomba való beilleszkedése lehetőségének, és ennek alapján került sor az életfogytiglani szabadságvesztés kiszabására.

Az elsőfokú bíróságnak ezen indoklása azzal tehető teljesebbé, hogy az okozati összefüggésre utaló adatot, körülményt nemcsak a hivatkozott ítéletek, de a beszerzett kihallgatási jegyzőkönyvek tartalmának vizsgálata alapján sem lehet megállapítani.

A jegyzőkönyvekből, így [a] Nagy József vallomásairól készült jegyzőkönyvekből az is megállapítható, hogy Nagy József tevékenysége Mécs Imre tevékenységétől igen jelentős mértékben mind időben, mind térben elkülönült volt, amely időszak alatti

történések képezték a Nagy József terhére megállapított legkiemelkedőbb tárgyi súlyú bűncselekményeket.

Ezen kívül az is megállapítható, hogy az elsőfokú ítélet Nagy József és Szabó – helyesen Lajos és nem József – beismerését enyhítő körülményként értékelte.

Az első fokú bíróság a vádlotti védekezésekkel összefüggésben a szabad véleménynyilvánításhoz való jog, és további alkotmányos jogelveknek megfelelően, ezen belül a 36/1994. (VI. 24.) sz. AB határozat rendelkezéseinek a figyelembevételével állapította meg, hogy az újságcikkben írtak nem értékítéleteket kifejező véleménynyilvánítások, hanem tényállítások, amelyek valótlanúságáról – a sajtótörvény rendelkezései szerint is – a vádlottak a kellő körültekintés elmulasztása miatt nem győződtek meg.

E tekintetben az elsőfokú bíróság helyesen rögzítette azt is, hogy a politikai eseményekről rendszeresen tudósító, a vélemény műfajban is tevékenykedő újságíróknak, illetve a történész szakot végző II. r. vádlottnak is, így tehát mindkét vádlottnak tudnia kellett volna, hogy az általuk végzett elővizsgálatok önmagukban nem elegendőek, tőlük a megfelelő körültekintés elvárható volt. Erre figyelemmel a vádlottak által az újságcikkben rögzített tényállítások az Alkotmánybíróság határozatának figyelembevételével is büntetőjog-ellenesek.

A fellebbezési eljárásban külön hangsúllyal hivatkozott véleménynyilvánítás szabadsága és annak alkotmányos korlátozhatóságával kapcsolatos védelmi előadásokra figyelemmel, a másodfokú bíróság indokoltan látja az Alkotmánybíróság 6/1994. (VI. 24.) sz. határozatából a következőket kiemelni:

A rendelkező részből:

„Az Alkotmánybíróság megállapítja, hogy nem elmenthető az alkotmánnyal a hatóság vagy a hivatalos személy becsületének vagy jó hírnevének büntetőjogi védelme.”

Az indokolásból:

„Az Alkotmány 59. §. (1) bekezdése a személy társadalmi értékelésére vonatkozó alapjogok közül csak a jó hírnévhez való jogot nevesíti, nem kétséges azonban, hogy az Alkotmány 54. §-a alapján az emberi méltósághoz való jog anyajogából eredő becsület is alapjogi védelem alatt áll.”

„Az értékítéletre, az egyén személyes véleményére a véleménynyilvánítási szabadság minden esetben kiterjed, függetlenül attól, hogy az értékes vagy értéktelen, igaz vagy hamis, érzelmen vagy észérveken alapul.

A szintén alkotmányos oltalom alatt álló emberi méltóság, becsület, jó hírnév azonban az értékítélet-

ben megnyilvánuló véleménynyilvánítási szabadság külső korlátja lehet, és ezek védelmében a büntetőjogi felelősség érvényesítése sem tekinthető - általánosságban - aránytalannak, így alkotmányellenesnek.”

„Az Alkotmánybíróság álláspontja szerint a véleménynyilvánítás szabadsága nem terjed ki a becsületsértésre alkalmas, valótlán tények közlésére akkor, ha a nyilatkozó személy kifejezetten tudatában van a közlés valótlanságának (tudatosan hamis közlés), vagy foglalkozása, hivatása gyakorlásának szabályai szerint elvárható lett volna tőle a tények valóságtartalmának vizsgálata, de a véleménynyilvánítási alapjog felelős gyakorlásából adódó gondosságot elmulasztotta. A véleménynyilvánítás szabadsága csak a bírálathoz, jellemzéshez, nézet és kritika szabadságát foglalja magában, de az alkotmányos védelem nem vonatkozhat a tények meghamisítására.”

„... a szabad véleménynyilvánítás olyan alkotmányos alapjog, amely csak felelősséggel gyakorolható, és a valótlán tények közlésének elkerülése érdekében bizonyos kötelezettségekkel jár a közvélemény alakításában hivatásszerűen részt vevő személyek esetében.”

„A Btk. 232. §-ának megsemmisítésével a hatóság és a hivatalos személyek becsületének védelmét a Btk. 179. és 180. §-a veszi át.” „Ennek megfelelően a határozat rendelkező része 3. pontjában kijelölte a rágalalmazás és a becsületsértés alkotmányos alkalmazásának határait.”

Az Alkotmánybíróság határozatának idézett rendelkezéseiben és indoklási részeiben foglaltakkal tehát mindenben összhangban áll az elsőfokú bíróság által elfoglalt álláspont.

A feljelentésben megjelölt újság 5. oldalán Bencsik András által írt *Bűnök és büntetések* című cikk „a társaira vallást” olyan elkövetett bűnként jeleníti meg, amely miatt a magánvádló a füttyel még nem azt kapta, amit megérdemelt, a büntetés – a cikkíró véleménye szerint – nem állt arányban a magánvádlói bűnnel.

Ilyen tényállítás mellett – a védelmi hivatkozással ellentétben – a „társaira vallás” hétköznapi értelemben nem értelmezhető, az becsületsértő kijelentés.

Az ugyanezen lapszám 34., 35. és 36. oldalán Bertók László által írt, *Egy kihallgatás jegyzőkönyve – Foszló mítoszok* című kommentár a „mindenkit feladott” és „nem kis részben e vallomásnak köszönhetően” – négy ember felakasztásának mint következménynek a leírása még inkább olyan tényállítások, amelyeket lényegüket tekintve egyáltalán nem bizonyultak valóinak. A védelem által az ítéletekből előadott részletek, bár tartalmukban jelzik a bizonyítékok

mérlegelését is, a lényegi összefüggés, okozati összefüggés valóságának bizonyítására, ellenkező konkrét adat nélkül nem voltak alkalmasak.

A felmentésre irányuló fellebbezések – mindezekre figyelemmel – eredményre nem vezettek.

A cselekmények jogi minősítése is megfelel az anyagi jogi szabályoknak, a minősítő körülmények, a jelentős érdeksérelem megállapítása is – szemben a védői hivatkozásokkal – helytálló.

A magánvádló személyével kapcsolatosan – a becsatolt iratanyagból kitűnően – az interneten megjelenő elítélő írások – még ha nem is ellenőrizhetőek pontosan, hogy kik írták, továbbá a megjelent könyv által a cikkekre hivatkozva használt hiányos tartalmú kifejezések – e minősítő körülmény megállapítását megalapozzák. Az egyenes szándék megállapítása is helyes.

Ezért a minősítésváltoztatásra irányuló fellebbezések sem lehettek eredményesek. A jogi indoklást a másodfokú bíróság az elsőfokú ítélet 6. oldala 1. bekezdésében írtaknál csak annyiban pontosítja, hogy a vádlottak a cselekményüket a Btk. 20. §. (2) bekezdése szerinti társtettesként valósították meg.

A idő múlását kiszabása során figyelembe vett körülményeket a másodfokú bíróság azzal helyesbíti, hogy Bencsik András I. r. vádlott tekintetében a súlyosbító körülmények köréből mellőzi annak ilyenkénti értékelését, hogy a „legcsekélyebb megbánást sem tanúsította”. Az ítélezési gyakorlat szerint a megbánó magatartás enyhítő körülmény, ennek hiánya azonban ellentétes körülményként, súlyosbító körülményként nem vehető figyelembe.

Az időmúlást pedig, amely már az elsőfokú elbírálás idején sem volt „kismértékű” a 2001. évi novemberi elkövetés folytán, jelenleg pedig még jelentősebb, ezért mint ilyet mindkét vádlott vonatkozásában nagyobb nyomatékkal értékelte a másodfokú bíróság.

Az elsőfokú bíróság által egyebekben helyesen felismert és értékelt bűnösségi körülmények alapján, a cselekmény konkrét, az átlagot messzemenően meghaladó tárgyi súlyára is figyelemmel, a Btk. 83. § (1) bekezdése és a Btk. 37. §-ában írt büntetés kiszabási szempontoknak és büntetési céloknak mindenben megfelelően látta az elsőfokú bíróság indokoltnak az enyhítő szakasz alkalmazása nélküli szabadságvesztés kiszabását, annak végrehajtása felüggesztése Bertók László II. r. vádlott vonatkozásában is helyes. A másodfokú bíróság a II. r. vádlott tekintetében a védelmi hivatkozás mellett sem látott lehetőséget próbára bocsátás alkalmazására, a cselekmény tárgyi súlya ezen intézkedés alkalmazását nem indokolja.

Bencsik András I. r. vádlott vonatkozásában azonban a másodfokú bíróság – különös figyelemmel azon magánvádlói indítványra, amely mind a feljelentésben, mind az elsőfokú eljárás során a végindítványban is felfüggesztett szabadságvesztés kiszabására irányult – a jelen időmúlást is figyelembe véve úgy látta, hogy a büntetés céljai annak végrehajtása nélkül is elérhetők.

Ezért a másodfokú bíróság a szabadságvesztés végrehajtását Bencsik András I. r. vádlott vonatkozásában a Btk. 89. § (1) bekezdése alapján és a (3) bekezdésben foglaltak szerint 2 évi próbaidőre felfüggesztette.

A vádlottak – a fogházbüntetések végrehajtása elrendelése esetén a Btk. 47. § (2) bekezdés III. fordulata alapján a szabadságvesztés-büntetés 2/3 részének kiállása után bocsáthatók feltételes szabadságra.

Az ítélet fejrészeiben felsorolt nyilvános tárgyalás határnapjai között, nyilvánvaló elírás folytán került feltüntetésre 2003. december 13. napja, ezért az iratoknak megfelelően december 17. napjára pontosította a másodfokú bíróság.

A fentiekben indokoltak szerint a másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság ítéletét Bencsik András I. r.

vádlottra vonatkozóan a Be. 372. §. (1) bekezdése alapján részben megváltoztatta, míg az ítélet egyéb rendelkezéseit a Be. 371. §. (1) bekezdése alapján helybenhagyta.

Budapest, 2004. július hó 2. napján

Frankné dr. Tollár Ilona sk., a tanács elnöke
Kómárné dr. Gyapjas Mária sk., a tanács tagja, előadó
dr. Tarjányi Márta sk., a tanács tagja

A Pesti Központi Kerületi Bíróság 26.B.VI.24712/2001/17. számú ítélete ezen másodfokú ítéletben írt változtatással 2004. év július hó 2. napján mindkét vádlottra vonatkozóan jogerős és – fel nem függesztett részében – végrehajtható.

Budapest, 2004. évi július hó 2. napján

Frankné dr. Tollár Ilona sk., a tanács elnöke

A kiadmány hitelül:
Sebestyén Erika, írnok